

COLLING, LARS JOHAN  
BERLING  
WADSTRÖM, LARS NICLAS

**Juridisk afhandling om giftomannarätt,  
som med högwederbörligt tilstånd under  
anförande af H:r Lars Johan Colling ...  
til almänhetens gynnande bepröfwande  
framställes uti kongl. carol. acad. större lä**

Lund, tryckt hos hof-camer. och direct. Carl Gustav Berling.  
[1768]

# EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!



## Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

## EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

## Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

## Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> eller boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

COLLING. L. J.

EX. A.

Lu Parcel  
Jered Lu  
(D.K.)  
1700-1829



Ex A Colling, Ld.

J. H. N.

Wadström  
(Ber)

1700-1829

JURIDISK AFHANDLING  
OM  
**GIFTOMANNA RÄTT,**

SOM  
MED HÖGWEDERBÖRLIGT TILSTÅND  
UNDER ANFÖRANDE  
AF

**H:r LARS JOHAN COLLING,**

JUR. PATR. och ROM. PROFESS. samt LEDAM, af  
CHURFURSTEL. MÄJNIZ. ACAD. af NYTTIG.  
WETTENSKAPER,

TIL  
ALMÄNHETENS GYNNANDE BEPRÖFWANDE  
FRAMSTÄLLES  
UTI KONGL. CAROL. ACAD. STÖRRE LÄRO-SAL  
PÅ WANLIG TID  
THEN **XIV.** MAIJ ÅR MDCCLXVIII.

AF  
**LARS NICLAS WADSTRÖM.**

LUND, Tryckt hos Hof-Camer. och Direct.  
CARL GUSTAV BERLING.





Cap. I.

§. I.

**G**iftomannt Rätt är then magt, som i följd af naturlig eller verdslig lag vid någon persons i fråga varande ägrenskap, tillkommer en eller flere, antingen såsom Öfverman och Befallande, eller ock såsom Rådgifvande och Wærkställande, thes bifall eller utlåtande till och öfver samma ägrenskap at gifva, til al laglig påföljd.

§. II.

I the älfte tider och under Husfäders regeringar, hafva *Foräldrar*, lärdeles i Österländerne, (a) ut-

(a) Therifrån hatver säkerligen ODEN infördt hos våra För-

utöfvat en oinskränkt *Giftomanna Rätt*, såsom grundad på theras ägande rätt, ålder och öfriga värde öfver theras barn, samt the sednares thäremot svarande lydnad; men sedan Öfvervälden bemäktigat sig befälet både öfver Föräldrar och Barn, har äfven på flere ställen then förnämsta eller befallande delen af *Giftomanna Rätten* itadnat i the Regerandes händer, och thet ofta till hela thes vidd, i synnerhet uti den Spartiska med flere Fria Stater, som vi af Historien finna.

## §. III.

Under the förste then Romerske frihetens tider behöllo ännu Föräldrarne thenna rättighet så mycket mindre inskränkt, som vitsa tidehvarf lemnade öfver Barnen hals- och lifs-rätt L. ii. ff. de liber. & posthum. fast thet ändteligen afskaffades L. 5. ff. ad L. Pompei. de parricid. men sedan man blifvit varse, hvad hinder otta Föräldrarnes envishet och egennyttighet

## A 2

ige

fäder then stränga Husfädrens rätt, hvaraf then vittre HÖGSTRÖMS *Beskrifn. öfv. Sv. Lopp-M. pag. 128.* anförer et til vår athandling hörande exempel: *Then frihet, säger han, som en menniska tyckes böra hafva, at utvällja til maka, then bor behagar, hafva Lapparne vift betänkaude vid at efterlåta sina barn: Föräldrarne hafva ock likväl et så stort värde ock myndighet i thetta målet, at när the villja gista bort sina barn, fråga the them ej ens til råds, utan när thet af Föräldrarne blifvit fastställt, måste barnen, om the villja eller ej, taga hvarandra.* Om förra tidens strånghet kan vidare jämföras ff. I. Ärfd. B. ÖGL. ff. 8. Wins. B. ÖGL. &c.

igenom förordakade i giftermål, och then theraf upkomne folkbrist, se therom L. *Jul. & Pap. Popp. de maritalibus ordinibus* särdeles cap. XXXIV. och HEINECCII theröfver utgifne lärda Förklaring, lemnades i Prætorernes och Censörernes händer, at theröfver hafva upseende, så the Föräldrar som icke godviligt tillstodde thes barn at gifta sig och utgofvo med Döttrarne hemgift, blefvo thertill af Regeringen tillhullne. Thenne anstalt öfverenskom med then frihets anda, som så lång tid under lagens skygd, utgjorde Romerske Folkets träfnad. Then rimar sig ätven i thenna dag för alle dylike Stater, och i synnerhet ther Religion ej med gifver Closter, såsom en tillflykt och frstad för alla olyckliga Möer, hvilcka medelst hård medfart af Föräldrar och Förmyndare ifrån anständige ägtenskap kunna afstängas som likväl hos oss vår K. K. L. XV: 6. så allvarsamt budit til at förekomma. *St. om Ad. Gifterm.* 1665. §. 4.

§. IV.

På helt annat sätt förhåller sig *Giftomanna Rätten* i the länder, thär Regerings sätet antagit en strängare art. Menniskior, som skola födas til trålar then ene under then andre och gemenamt under Regenten, böra i thes första ålder ej tillåtas, at smaka thet minsta af frihetens frukter, emedan en sådan thes okunnighet och vana är thet enda värn för Regerings sätet. G. M. R. är thesöre i de mäste sådane Riken oinkränkt i Föräldrars och i Husbönders händer

händer, så framt icke Envålds-Herren sielt then vid vilse tilfällen utöfvar. Här af har i en del sådane Län-der händt, thet Föräldrar såldt sine Dröttrar til fria-ren eller köpmannen såsom en annan vabra, hvarom icke någon vidare afhandling sig passar; thäremot hos andra, såsom uti *Indien*, thet Spanska öfvervåldet tvungit Föräldrar emot naturens vanliga ordning att blott i afseende på tilökning af then skattdragande hopen, bortgifra sina barn, Gossen så snart han hunnit til 14. och Flickan til 12. års ålder, hvilcken åfven hos the Romare var godkänd, fast plena puber-tas sedermera räknades hos mankønet ifrån 18:de året.

## Cap. II.

### §. I.

Then i vårt Fädernes land stadgade G. M. R. som vid thetta tilfallet egenteligen hörer till vårt föremål är, såsom fria Inbyggare emellan, af tvägghanda beskaffenhet. 1. then befallande och magtägande, som af Lagskipaten innehafves. 2. then värkställande och vådgivande, som af enskilte personer utöfvas.

Then förstnämde är hvar och en igenom allmänna Lagen och utfärdade Kongl. Stadgar kungjord, hvaruti höge Öfver Gittomannen, vilkorligen eller o-vilkorligen, dels förbjuder, dels ock tillåter vilse personer ägterskap med hvarannan at ingå. Och som G. M. R. härigenom antingen utstakas eller ock häm-

mas, så vil jag therföre i thet följande sammandraga flera sådana Lagstiftarens förbud eller befallningar, under vördande af the skjal, hvaruppå desse sig förmodeligen stödja, hvar vid Herr MONTESQUIOUS grunder och slutatser i des förträffeliga *L'Esprit des Loix* tjena både mig och flere til en betydande handledning.

§. II.

Emedan ägtenskapet af Skaparen är inrättadt, at jämte menniskioslägtets oförviteliga förökande, then ene maken måtte vara then andra til hugnad, hjelp och understöd; ty har Lagstiftaren funnit, thet alle ägtenskap til en början böra grunda sig på Mannens och Qvinnans *frivillige ja och samtycke* I. 5. G. B. och thet utan räddhoga och tvång, vid redige och oförde sinnen, samt utan at någon svikeliga thärtil förledes emot IV: 6. 7. G. B. samt K. K. L. 1686. XV: 10. 12.

§. III.

Man eller Qvinna, som ägtenskap måge bygga, böra til then ålder vara komne, at så väl kroppens mognad kan alstra en frisk aföda, som Sinnes styrkan nog stadgad, at upfylla the öfrige skyldigheter, som ägtenskapet åtfölja. I sådant ändamål tillåtes ej mannen at gifva sig, förr än han fyllt 21. år samt qvinnan 15, utan Konungen pröfvar skjäligt försäkert lof thertil gifva I: 6. G. B. Dock undantages Almqvisten genom *Kongl. F. 1748. 18. Marti*, när mannen inne-

innehafver någon stadig årlig tjenst, eller arbete och handtvärk idkar, då giftermål är honom tillfärit, sedan han til sina 18. år hunnit, hvarom undersökning borde ske, och som så endast lämpades til Finland samt Öst- och Wester-botn, men utsträcktes sedan genom *Kongl. F. 1756. 8. Decembr.* til hela Riket, samt förböd then förr anbefalte undersökningen.

#### §. IV.

At förtiga then Gudomlige uppenbarade Lagen, gifver then Naturlige rättmätigheten tilkjänna the gränser emellan Närskyld, som i anseende til ägtenskap löra i ägt tagas. En Sons giftermål med thes Moder medförer then största oordentlighet. Sonen är skyldig thes moder then yttersta vördnad, en hustru bör vara thes man undergifven, således skulle thes ägtenskap med hvarannan ömtom rubba thes naturliga skyldigheter. Än mer, naturen har lemnadt qvinnan then egenkap at förr öka sitt släkte, och förr themed återvända an mannen. Således om giftermål Moder och Son emellan vore tillåtit, skulle thet föllan annorledes hända, än at Mannen så förr kunde fullborda ägtenskaps ändamålet, när Hustrun redan thärtill vore oskickelig. Giftermål emellan Fader och Dotter strider äfven i then förra, ikjönt icke i then lednare omständigheten, emot naturens ordning. Schyterne fordom, äfven som nu Tartarerne, ehuru the aldrig gifva sig med thes mödrar, berättas dock at the göra thet med sine Döttrar. Men  
hos

hos ett mera ledöagande och upodlat Folck, än thetta, förefaller dock här et betydande hinder. Naturen har ålagt en Fader, at hafva inseende på thes barns blygsamhet och dygd, och at så långt möjligt är, bibehålla thes första oskuld under afböjande af alt, hvad til thes fördärf kunde bidraga. Man torde invända, thet ägtenkap i almänhet ej är något felsteg, som thet icke eller är; men the vägar, som thet til gemenligen förutgå, såsom at älska, smickra och intaga, leda dock til ett vift fördärf i Könets seder och inbildnings gåfva, som icke anstår en upfostrande Fader at befordra. (b)

Föräldrars åhåga, at bibehålla en anständig och ordentlig lefnad innom thes hus, har äfven hos them, som endast äga naturens ljus, varit orsak til then fasa, the hos sina barn inplantadt för blodskam eller ägten.

---

(b.) The Romare voro i thetta afseende nog granlage. JUSTINIANUS förbödd, thet en man ej måtte gifva sig med en quinna, som han uptagit, eller adopterat för sin Dotter, icke en gång gifva henne åt sin Son. Förmyndare var äfven betagit at gifva sig, eller sin Son med mö, för hvilcken han var Förmyndare. Än mer, then af någon såsom Son blifvit uptagen, skulle ej heller få gifva sig med then mans änka, som honom för Son uptagit; ej eller mannen, som then andre för Son uptagit, med then uptagnes änka, som kom af then *Consanguinitas ficta* eller *Civilis*, som *Adoptio* hos the Romare medförde, hvarom bör ses Herr *Professor COLLINGS disp. de Jure Adoption. Modern*: någon analogie hafva vi haft uti vår *Consanguinitate ficta Ecclesiastica*, som kallades *Guds Syfvolag* i afseende til *Canoniske* förbud.

äktenskap them emellan. Utom thetta skulle menniskior, som i en yngre och häftigare ålder äro omgifne med många retande tilfällen, hvilka uti ett hushåld, eller under närmare sammanboende dageligen yppas, vara underkastade många oordentligheter sins emellan och thäraf upkommande skador. Then aktning en hustru tillkommer i anseende til thes man, skulle ock Syiskon emellan tvärligen kunna bibehållas.

The hinder, som emot *Syskonebarns* giftermål blifvit lagde, leda sig äfven ifrån föregående omständigheter, nemligen at i the äldre tider och då en hel släkt så fort then i flere grenar sig utvidgade, likafullt bibehöllt ett bolag eller hushåld (c.), såsom thet än i thenna dag på flere ställen hos våra Finnar och Lappar skal vara brukeligit. *Syskonebarn* ansågo således then tiden hvarannan såsom väkkeliga *Syiskon*, och hos the Romare nämde the hvarannan icke under annat namn, samt ägde i the första tider.

B

der.

(c) Här af läres thet äfven händt, at the tider, då Sverige var mindre bebyggt, *Syskonebarns* Giftermål voro aldeles förbudne och lågersmål them emellan dubbelt hårdare straffade, än nu för tiden, som krönjes af *Straff Ordningen* 1653. samt *Kongl. Bref.* 1678. 1. Mart. I samma ändamål förklarar ock *S. H. R. Univ.* 1725. 22. Jun. *Syskonebarn*, som ej med anständig och ärbar kärlek, utan i lösaktighet begynna thes tiltänkte äktenskaps byggande, och sedan vilja begjära K. M. nådige lof til fullbordander, skola icke hafva hopp thet at erhålla, eller äktenskap med hvarannan bygga.

derne therstädes icke at med hvarannan träda i ägten-  
skap. (d.)

Alle the skjäl, hvarföre ägtenkap i närmaste  
skyldskaps leder varit förkastade, äro lå naturlige, at  
the nästan öfver hela Jordklotet lära varit antagne,  
utan at thet ena Folkslaget kan sägas med fördomar  
hafva thet andra imittadt. *Indianerne* på Öen *Formo-  
sa* hafva aldrig af the Romare inlämtadt then tanka  
the hysa, at ägtenkap med anhörige til fiende led är  
något skändeligt, ej eller hafva *Araber* och *Maldiver*  
af äfven the samme theruti blifvit uplyste. Thet o-  
aktat finner man af et Capitel i Alcoran, huru sundt  
the förre i thetta ämne hafva tänkt, som förbudit  
giftermåhl emot målsmäns vetenskap, och Fr. PL-  
RARD gifver the sitnämde ett lika vittnesbörd. Up-  
på sådane och flere dylike grunder, jämte hvad then  
Christna Läran ännu långt klarare medgifver, har  
Lagstiftaren i II: 1. 2. 4. 5. 6. G. B. stadgat, hvilka  
personer, i anseende til blods band och svägerlag, ej  
måge hjonelag med hvarannan bygga.

§. V.

På thet smittosamme och obotelige sjukdomar i  
landet ej måtte fortplantas samt förorsaka en svag och  
krämpog afkomma, har Lagstiftaren funnit angelä-  
git i IV: 2. och XIII: 8. G. B. befalla, thet perso-  
ner, som med sådane äro bevärade, eller på annat  
fätt

(d. Wär Lag förstås om Syskonebarn i skyldskap men icke  
Svägerlag *Könl. F. 1727. 3 Mart. XII: 1. R. B.*

fätt äro til ägtenskap obeqvåme, ej theruti måge ingå. Af ordet *bemlig sjukdom*, som i förenämde Lagfens rum brukas, skulle väl kunna dragas then mening, som vore obotelige och smittolame sjuklingar icke något hinder at tråda i ägtenskap, tå tillståndet kunnogt är, och personerne sådnt oaktadt om giftermål blifvit ense; men tå man tillika undersöker påföljderne af sådant ägtenskap både i enskylt och allmän måtto, ikulle the med största skjäl kunna anses såsom aldeles och ovilkorligen förbudne, så framt utvägar af Lagstiftaren voro ragne at tillika hindra sådane Sjuklingar ifrån alt olofligt umgänge med andra Kjönet; emedlertid har dock K. Mt. igenom *Bref* til *Consistorierne* af d. 25. Nov. 1757. tydeligen förment them, som med fallande sot äro besvärade, at ägtenskap bygga, hvarvid bör jämföras IV: 2. G. B. XVI: 2. n. 4. K. K. L. 1686.

§. VI.

Alle Christne Folkslag i Europa hafva funnit godt, at innom sig förbjuda *tvēgifte*, så at thertil ingen G. M. R. sig sträcka kan. Utom hvad Guda läran i thenne omständighet talar, påstår Herr MONTESQUIOU med mycken sannolikhet, thet äfven naturens lagar i thetta öfverens stämma. *Man finner*, säger han, *af the på flere ställen i Europa hållne Tabeller*, thet något större antal af Gossar, än Flickor i thenna verlds delen ärligen södas. I *Asien tvärtom*: KEMPFER berättar i thes *Rese beskrifning*, thet vid en *Folkräkning i Mecca* befunnits 182072. af *Man*. Kön emot 223573. af *Qvin*.

*m.-Kön.* Man påstår äfven, thet mängden af qvinnor i *Bantam* skall förhålla sig såsom tio emot en af manspersoner. Sådant har tvifvels utan hos thesse Folkslag infördt månggiften, äfven som i the kallare orter af *Asien* en hustru berättas få hafva flere männer, hvartil theras *Lamas* säga ingen annan orsak vara, än thet ojämnne antalet af bägge könen. Men oakadt thesse *Physiske* skäl, som på något sätt kunna ursägta *Polygamiens* bruk under viffe hetare luststrek, synes then dock i sig sielt icke vara menckelige sägter gagnelig, så man betraktar alla the oredor, som therutaf emellan the ägta personerne sieltve kunna upkomma, så väl som i anseende til theras barn, (e) för hvilcke Fadren och Modern omöjeligen kunna bära lika kärlek, emedan Fadren näppeligen så högt lärer älska tjugo sina samtliga hustrurs barn, som en moder älskar tre eller fyra sina särkildta. Än större oredor medförer en hustrus ägrenskap med flera männer, då ingen af the lednare vet, hvilket thera barnet han såsom sitt eget bör anse, samt således älska och vårda.

Thetta allt förenadt med then Gudomlige Lagen, är orsaken, hvarföre Lagstiftaren V : 4. G. B. samt IX. M. B. förbjuder Man och Qvinna at trolotva sig, eller gå i annat gifte, så länge then förre laggifte makan lefver : likaledes synes Fästehjon, som hvarannan

häfdat,

---

(e.) Man kan härifrån skäligen hänleda then oreda, som oftast förefaller uti the *Asiatiska* Fruflugor, med the många blödige följder sådana haft i anseende til undanrögde och mördade Thronföljare.

häfdat, vara förbudt, at med andre sig trolofva eller gifva så länge then förre maken lefver, emedan Lagstiftaren i III: 9. G. B. kallar thesas band et ägtenskap, som med Kyrkones Ceremonier ikall fullkomnas *Kongl. F. 1755. 23. Jul.* och LVI: 2. M. B. belägger then med svåraste kropps straff, som häfdat annars fästevinna, then han vifte af thes fästeman häfdat vara, äfven så uti LIV: 3. M. B. ther thet talas om man, som fäster sig och häfdat tvänne, anses han med dubble böter, så han befinnes lednare hafva häfdat then sista, än then första fästevinnan, hvar förutan i IV: 4. G. B. ther fästehjon medgifves skillnad af Dom-Capitlet, sådant dock sker med thet förbehåld, *at the hvarannan ej häfdat.*

Wisse tilfällen äro dock undantagne, då gifte personer, eller trolofvade, som hvarannan häfdat, måge under then andra makans lifstid i nytt ägtenskap tråda, nemligen I: 0 När enthera ägta maken gjordt hor, så må efter föregången skillnad, then oskyldige maken gå i annat gifte, men ej then brottslige, innan *then förre död, eller å nyo gift är, eller thet til samtycker, eller Konungen gifver thet låt til XIII: 2. G. B.* 2: 0 När Man eller Hustru så ock fästeman eller fästevinna, som hvarannan häfdat, at ondsko eller motvilja then andre öfvergifver och far utrikes, så then hemmavarande maken, sedan then fullgjordt the skyligheter, som XIII: 4. III: 11. G. B. äska, äger i nytt gifte at tråda. 3: 0 När mannen i sina förrättningar varit länge utrikes, utan at låta hustrun veta sit visande, så äger hon, efter fullgörande af alt hvad

XIII: 6. G. B. föreskrifver, sig å nyö gifta: jämför IV: 8. *ibid.* 4:o I sednare fallet, och om then bortvarande mannen igenkommer, samt visar laga hinder, då äger han, om han så vil, sin förra hustru återtaga, och then ledig blifver, må i annat gifte gå. (f.) XIII: 6. G. B.

§. VII.

Lagstiftaren, såsom Öfver-Förmyndare, ägnar at tilse, thet omyndige Fader- eller Moder-löse barn icke at then efter lefvande Makan för när tker i thet them lagligen bör tilfalla, så väl som at förekomma, thet the redan myndige icke måge föranlätas, at til afvärjande at egennyttä och til försvarande af theras ärfda goda, rubba then barnsliga vördnad, som the Föräldrar äro skyldige. Af then grund är Enkling eller Enka förbudt, at i nytt gifte gå, förr än barn eller andre arfvingar, ehvad the äro myndige eller omyndige, afvittrade blifvit XII: 1. G. B. Men Lagstiftaren, som vid alle tilfällen varit angelägen, thet en människas frihet at i ägtenskap träda, ej på några orimlige grunder, eller af anhöriges egennyttä måtte bindas, har på thet barn eller andre arfvingar, för enkyllt bättnad, medelst hvarjehanda tvistigheter

vid  
(f.) Thetta öde måtte flere af the, under det långsamme Kriget, uti fångenskapet i Ryssland quarhällne Svenske Fångar undergå, ehuru the til en del icke sielfve voro thetill vållande, at man ej fick kunskap, huru yda the lefde, och på sådan ovilshet lyttade i synnerhet Kongl. Senat. Bref. 1711. 7. Jun.

vid afvittringen ej måtte kunna uppehålla och förhindra Enkling eller Enka, at thet nya ägtenskapet fullborda, i XII: 2. G. B. lemnat the sednare tilstånd, emot borgens ställande för thet tvistige, i nytt gifte at ingå. X: 8. II. H. B. III: 7. IV. 12. U. B. X: 6. XXVI: 1. 8. R. B.

§. VIII.

En billig anständighet, grundad uppå then sorg, som framtället at en framför andra älskad person, bör hos then efterlevande maken åstadkomma, så väl, som the dödsfall åtföljande lysflor med bo-uppteckning, delning, afvittring och thet mera, hvilka kräfva någon tids omgång, har föranlåtit Lagstiftaren at i XII: 3. G. B. utfärta sex månader, hvilka en Enkling bör afbida, innan han i nytt ägtenkap äger träda; och emedan med en Enka utom förenämde omständigheter, äfven kan förefalla en ännu vigtigare, som är, at hon efter thes afledne mans fränfalle ännu kan hafva någon *byrda bonde fins*, som gamla Lagen kallade, at til veriden bära; ty har samme höge Giftoman för henne utfatt ett års tid, som hon i sitt Enkostånd bör förblifva XV: 24. K. K. O. 1686. Kongl. br. 1698. 12. Jan.

§. IX.

Alle afhandlingar eller förbindelser, som en person otvungen ingår, bör han äfven fullgjöra, så framt andre Contrahenten thet påstår. I följe theraf, och när Man under ägtenskaps löfte Qvinna häfdat, har  
Lag.

Lagstiftaren, til befästade af hennes rätt, såsom then ther mäst skulle råka i lidande, i fall afhandlingen å mannens sida egenvilligt finge uphäfvas, i III: 10. G. B. stadgat, thet han bör henne til ägta taga, tilläggandes dock i samma §. thet vilkor, om hon thet påstår, och hennes Fader och Moder thetill samtycka. Vår K. K. O. 1686. XV: 14. gör äfven å mannens sida ett dylikt undantag, nemligen: om then, som kvinna häfdat under ägtenskaps löfte icke är kommen til mogen ålder, utan står under Föräldrars eller Förmyndares välde, bör han icke så bögt strängas til ägtenskapet, med mindre Föräldrar vilja thet samtycka; men emedan både med then Gudomlige och Naturliga Lagen synes fast mer öfverens stämmande, thet ett efter naturens ordning i genom Contrahenternes bifall, löften och sammangång redan begynt ägtenskap, med tilkommande Kyrkones band bör befästas samt bringas til ett anständigt och ordentligt slut, man äfven förmärkt, thet ofvan anförde Lagens tillåtelser och undantag gifvit anledning til friare utöfvande utaf sjelfsvåld och lösgtighet, så har K. M:t medelst sednare nådig Förordning af th. 23. Julii 1755. således ändrat berörde lagfens rum, at alle utan undantag, som häfd under ägtenskaps löfte drifvit, skola tilbållas, antingen godvilligt eller och med vatn och bröd, samma ägtenskap at fullborda. När Lagstiftaren således och i förberörde omständighet en sam antagit then G. M. R. som tilförene och vid dylike tilfällen Föräldrar var tilhörig, så synes therutaf äfven följa, thet Fader, Moder, eller annan Gifvoman, hvars vilja i en sådan belägenhet icke får vara stridand.

dande emot Lagstiftarens, icke äga någon rättighet at på sådan grund, som vore ett dylikt ägtenskap emot thetas vilja skjedt, efter VI: 1. 2. 3. G. B. thetas barn med arflöshet straffa. Thenne slutsats bliver så mycket säkrare, som i annat fall ett mindre fel, nemligen häfd under ägtenskaps löfte, skulle igenom thärpå oundvikeligen följande ägtenskap, blottställa then felande, för mång dubbelt mer kjänbar plikt, än om then med hor eller gröfre misgjärning sig förfledt. Utom alt thetta och innan sist bemälte *Kongl. Förordning* utfärdades, hade dock Lagstiftaren i II: 10. G. B. i thesse omständigheter satt skrankor för obilliga Föräldrar, lemnandes Domaren våld, at på *goda skäl* ett sådant ägtenskap tillåta. Hvilcke thesse *gode skäl* må vara, uplyser oss I: 4. samt VI: 4. G. B. utaf hvilcka lagsens rum, så väl som thet näst tilförende återopade, man med säkerhet kan sluta, Lagstiftarens mening aldrig hafva varit, thet Föräldrar ägde göra thet barn arflöst, som efter timad häfd ägtenskap fullkomnat, särdeles som Lagstiftaren med thes vanlige varsamhet vid alle tilfällen i agt tagit en noga skillnad emellan *Mö* och *Quinna*, *Fästmö* och *Fästquinna*, samt i thet hänseende IV: 1. G. B. endast utlätrer: *Gifter sig mö emot Faders vilja eller Moders m.* m. förtigande then, som häfdad är, ofelbart under thet förbehåld, at Öfverheten tilhörer förekomma, thet personer som hvarannan häfdad, icke af egenförmige Föräldrar måge under skjen af annat ägtenskap bringas at begå ett värkeligt horeri, samt således besläcka Förfamlingen, så ock at tilse, thet en för,

C

kränkt

kränkt möes heder, emot alt skjal och billighet icke måtte blottställas.

§. X.

Utan tvifvel at bibehålla ägta ståndets renhet, samt at afskräcka gifte personer ifrån alt hvad thet kan besläcka, har Lagstiftaren förordnat i XIII: 2. G. B. thet then som ägtenskap med bor brutit och lagligen skilgd blifvit, ej må förr i annat gifte gå, än then o-skyldige antingen död, eller gift är, eller thet til samtycker, och Konungen gifver thet lof til; men med then samma personen, med hvilcken horet begångit är, får thet, oakadt alt thetta, icke ägtenskap bygga emot II: 11. G. B. XV: 7. K. K. L. 1686.

§. XI.

Sveriges äldre Lagar hafva väl ansedt skilnad af födsel, stånd och anseende personer emellan, såtom ett borgeligt hinder för them at ägtenskap med hvar-annan ingå, särdeles stadga *Adelige Privilegierne* af år 1622. thet *Adelig Enka eller Jungfru, som gifter sig med Ofräskt Man*, skal hafva forbrutit sitt gods och alt fasta arf til närmaste anhörige, samt om en *Adelsman gifter sig med ofräskt qvinnu*, skola thetas barn icke anses för *Adelige*, ej eller få ärfva *Fadrens jorda-gods*: m. m. hvar-om kan ses Herr Prof. COLLINGS *Disput. de Virgine Nobili stuprata*. Men sedan vårt Regerings sätt under flere åldrars skiften, förfall och förbättringar, hunnit til mer mognad, och friheten fådt pryda ej mindre thet lägre än högre Inbyggaren, har äfven thetta

thetta ivalg Stånden emellan blifvit rättadt, (g.) så at flere Adelsmän nu utan thetas Barns förfång, gift sig med Ofrälse Fruentimmer; men hvad Adelig Dotter angår, så är utan tyfvel til Sätets godsens skälige bibehållande innom thetas stånd och Slägt, henne ålagt, om hon med Ofrälse Man vil ägtenkap ingå, at thertil söka *Konungens* såsom *Öfver Gifto-Mans* samtycke, eller i annat fall för sina Sätets gods efter Märismanna ordom, eller hvad någon annan redeliga bjuder, taga lösen af närmaste slägt; *Adel. Priv. 1723.* §. 29.

Lika så innehåller *Präste Ståndets Privilegier* af samma år §. 13. thet *Präste-Enka*, som gifver sig uti förakteligit ägtenkap, genom hvilcket hennes afledne Mans efterlemnade förmögenhet kan förlösas, och hon med barn hafva förakt, skal endast njuta thes *Gifto-rätt* efter *Lands-Lag*.

## §. XII.

Sluteligen och emedan ägtenkapet såsom ett af de viktigaste värf, en menniska kan sig företaga, bör i Guds fruktan begynnas, ty förordnar Höge Öfver-Gifto-Mannen i 1686. års Kyrkjo Lag XV: 11. thet *ej någon må trolofvas, som icke kan Lutberi Cateckes, och begådt HERRANS Nattvard.*

C 2

Cap.

(g.) Decemvirerne inrättade en Lag i Rom, som förböd Patricierne genom giftermål at förbinda sig med Plebeierne: then värkade ej annat, ån at the förre blefvo mer förhatade, och Tribunerne nyttjade med nöije tillfaller, at i sina tal drifva ett så retande ämne.

Cap. III.

§. I.

Sedan vi således korteligen anseth then befallande *Giftomanna Rätt*, som *Öfverbaten*, enligt Lagstiftande magten i allmänhet utöfvar, återstår nu at visa, hvilcka *Personer* han behagat anförtro, at såsom *Under-Giftomän* pröfva om ett åstundat ägtenskap med ofvan upräknade thes *Författningar* öfverens stämmer, samt ther jämte vid flere förefallande omständigheter bevaka en möes rättigheter och bästa, som i gifte träda må.

Til vinnande af thes första, har Lagstiftaren varit omtänkt, at til ett sådant värf framför andre utse the personer, hvilcke såsom närmast skydde med *Pupillen*, eller i brist theraf, förordnade *Förmyndare*, förmodas måst vara sorgfällige om thes välfärd, samt ther jämte hafva then säkraste kunskap, huru vida blods-band, eller flere lagliga omständigheter kunna thet åstundade ägtenskapet i vägen ligga. I anledning härutaf tilfaller *G. M. R.*

1. *Fader*, och må *Moder* thertil råd gifva. I. 1. *G. B.*
2. *Moder*, med skyldaste fränders råd. *ibid.*
3. *Ombudsman*, nemligen then af *Fader* munteligen eller skrifteligen, eller af *Moder* med skyldaste fränders råd, ther til kan vara utnämnd. *ibid.*
4. *Fränder*, i then ordning, som I. 3. *G. B.* utstakar.
5. *Förmyndare*, när ej särskilt *Giftoman* nämnd är. *ibid.*

§. II.

*Faders Giftomanna Rätt är*

1. At inhämta Moders råd, men såtom äfven hennes målsman IX: 1. G. B. thet följa efter eget godfinnande, dock efter Lagarne lämpadt.

2. At then som hans Dotter, then ther mö är, vil ägta, skal henne af honom begjära. I: 1. G. B. och *ej med våld taga XXII: 3. 4. M. B. eller hemliga til sig locka XXII: 5. ibid.* om hvilka brott, samt the flera emot G. M. R. *Adjunkten* Herr S. CHRONANDERS *Osförgröp. Tankar* om G. M. R. förtjena at härvid jämföras.

3. At så pröfva om något lagligt hinder är i thet åstundade ägtenskapet, sådant som höge Öfver Giftomannen uti II: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. IV: 2. 3. XII: 8 G. B. utlätte, och i thet fall ägtenskapet vägra, samt gifva sådan Prästen i Församlingen, thet Bruden bor, tillkänna, i fall lysning lika fulc påstås, som VII: 3. G. B. vidare stadgar.

4. At thet hans Dotter, som mö är, sig utan hans vettenskap fäster, sådant åkjära, och om han så finner, uphäfva III: 1. G. B.

5. At å hennes vägnar för ägtenskapet göra förord VIII: 1. G. B.

6. At om hon gifter sig emot thes vilja, göra henne arslös VI: 1. G. B. så framt icke Domaren pröfvar ägtenskapet efter Lag böra tillåtas VI: 4. G. B. och icke ingått med oanständig och för thes hus skymfelig, fast mindre illa beryktad person, eller then thet begått någon ärerörig gjärning. IV: 3. G. B. 7.

7. At utnämna någon som efter bägge Föräldrarnes död, blifver thes Dotters, som mö är, Giftoman. I: 2. II: 10. G. B.

8. At rå Son, eller Dotter, som Enka är, i Faders hus bor och thes bröd äter, af sidvördnad gifter sig emot thes vilja, göra them arflose. VI: 3. G. B.

### §. III.

En fråga torde här hafva rum om en Fader äger G. M. R. öfver thes oägta Dotter? hvartil skäligen svaras ja, hållt Fadren efter II: 10. III: 10. G. B. VII: 8. XVII: 4. Ä. B. är skyldig förja för thes barns upfostran och välgång, ty *blodsbandet är lika, antingen thet kommer af ägteuskap eller lägersmäbl* II: 9. G. B. som nogare borde i akt tagas, än almänt sker.

At ej eller Dotter genom lägersmål kan öfverända kasta Faders eller Moders G. M. R. vittnar II: 11. G. B. tydeligen, och hvar vid tillika bör jämföras thet märkvärdiga *Konga Brefvet* 1687. 10. Dec. som Herr Prof. COLLING antördt i *disp. de Juv. Emancip.* §. VI.

### §. IV.

Moders G. M. R. upkommer vid Fadrens dödstima, då hon i anseende til mindre styrka i tankar och kunskap, samt såsom sielf nyligen myndig blefven, icke ensam, utan med skyldaste Fränders råd utöfvar enahanda G. M. R. som Fadren, hennes man, i lifstiden innehaft. Härat lærer oförgripeligen följa, at

at ett giftermål, hvileket Modren aflagit, imen flere närmaste Fränder uti up och nedstigande linea befordrat, är lika lagligt, som då Fadren thertil sitt bifall lemnat.

### §. V.

*Ombudsman*, eller then Fader, eller ock Moder med skyldaste Fränders råd til theas oförförgde Dotters Giftoman finnes hafva utnämnt, tilträder efter bägges theas död, eller efter Fadrens allena om han så förordnat, thenna rätt til alle the öfriga delar, så som Fadren then innehaff, undantagandes, at om hon gifter sig emot hans vilja på sådant sätt, som angående och emot Fadrens vilja förut sagt är, så äger, om hon hans arfvinge är, han endast makt at göra henne arflös i thet henne af aflinge jord och lösöron efter honom borde tilfalla; men är hon ej hans arfvinge, så böter hon, om han therå med laglige skjal likmäligt VI: 4. G. B. kärer, af egne lösöron och aflinge 20:de delen til the fattige §. 7. *cod.* Men öfver the aflednas Sons eller Dotters giftermål, som Enka är, försvinner all annan slag G. M. R. än Lagstiftarens, så snart Föräldrarne afidit: äfven som när Föräldrar icke gjort Son eller Dotter arflös, Med-arfvingar thet icke göra kunna. Se här vid Herr *Prof. COLLINGS disp. de Jure Exheredit.*

### §. VI.

Then G. M. R. som skyldaste Fränder ensamt tilkommer, tager i then ordning, som I: 3. G. B. utstakar,

stakar, thes början vid förordnad Ombudsmans från-  
falle, om han funnits, men i annat fall vid then fi-  
stas dödstimma af Föräldrarne, och är thes rätt af  
enahanda beskaffenhet, som angående *Ombudsmans*  
sagt är.

§. VII.

Enahanda G. M. R. tilfaller äfven sluteligen För-  
myndare, när *Skyldemän* ej finnas, eller färskilte *Giftomän*  
utnämde äro.

§. VIII.

Thesse nu upräknade kan man i lagl. ordning  
almänneligen kalla *Giftomän*, men vissa händelser gif-  
va anledning at nämna några, hvilkas rätt grundas  
uti färskildte stadgar, såsom *Officerare* för Soldater och  
Ryttare *F. 1685. 28. Sept. Resol. p. Pr. B. 1719. §. 44. Höglof.*  
*Kongl. Krigs-Collegium för Wadstena* Krigsmanshus Lem-  
mar enligt *Kongl. Reglem. 1739. §. 5.* och om Kongl.  
Hof-Fröknarnes giftermåls tillåtelse bör handlas uti  
*Jure Illustri.*

Cap. IV.

§. I.

Sedan man således i korthet visat huru långt G.  
M. R. sig sträcker i hvar och en färskilt persons hand,  
hvaraf i the mästa delar lärer skönjas huru thes rätt-  
tigheter tillbaka sig förhålla, som ägtenkap bygga vil-  
lja; återstår nu endast at angående the tednars egne  
lät.

rättigheter i visse förekommande händelser någon ytterligare uplysning gifva,

§. II.

Om någon til ägtekap af G. M. eller annan tvingas, så äger then tillfälle vid trolofningen ägtekapet vägra enligt *K. K. O. 1686. XV. 10.* Men är en sådan äfven til fästning tvungen, så bör han eller hon, sedan the utom tvång äro, thet låta märka. *IV: 1. G. B.*

§. III.

Om någonthera af them, som fäste blifvit, befinnes til ägtekap vara obehväm, eller med obotelig och smittosam sjukdom besvärad, eller lägersmål för eller efter fästningen med någon annan begädt, eller gjordt sådan gjärning, som rörers thes goda namn och rykte, eller gifvit sig ut til namn och stånd för annan, än then värdeligen varit, så äger then andre, om thet obekant varit, trolofning uphäfva. *XIII: 7. 8. IV: 2. 3. 6. G. B.*

§. IV.

Om Fästeman refer egenvilligt bort ifrån sin Fästefru och blifver emot hennes samtycke borta öfver år och dag, så äger hon med Domarens tillåtelse ifrån fästningen lös varda. *IV: 8. G. B.*

§. V.

Öfverenskomma fästehjon, som hvarannan ej häfdat,

D

dat,

dat, at skiljas åt, eller om hat och bitterhet af besynnerlige orsaker, som för fästning ej kunnoge varit, emellan fästekjon upkommer, och endast entiera man kan skiljas vil, så gånge skilnad för sig, thet förre genom Dom-Capitlets, och thet sednare genom Domarens åtgärd IV: 4. 5. G. B.

§. VI.

Om Giftoman fäster mö åt tvenne, så äger then mistande at honom söka ersättning III: 4. G. B.

§. VII.

Om Giftoman ej synes thertil fallen eller välviljande, så äger then lidande sådant antingen sielf XXIII. 1. Å. B. eller genom någon sin skyldeman, förmyndare eller husbonde X: 1. R. B. hos Domaren inståmma I: 4. VI: 4. G. B. eller och i underdånighet söka Konungens nåd at blifva myndig, hvarvid bör ses Herr Prof. COLLINGS *disp. de Venia AEtatis*, så vida Konungens höga Resolution tillika lemnar Mö frihet at vara thes egen Giftoman, som likväl ofta blifvit afslagit.

§. VIII.

Hvad Domstol och Domare angår öfver G. M. R. så gifver X: 8. R. B. en almän regel: *Döme Rätten, ther under Qvinnan lyder, och sitt beqvist hafver, ehvad hon är kärande, eller svarande: wil hon söka honom ther han finnes; hafve ock lof ther til.* Hvilcket man plägar kalla *Forum Optionis*, hvarom Herr Prof. COLLING utgifvit en särskild *Disputation*; och således kunna såda-

ne tvistemål förekomma icke mindre vid almäna, än särskilda Domstolar, fast then är alltid lyckeligast, som minst är tvungen, at med tråtor öppna sig vägen til nöje och förmån.

## Cap. V.

### §. I.

Hvad korteligen anförde blifvit, kan vidare uppfyllas genom *Revis. Secr. och Jur. Prof. Herr D. NEHRMAN EHRENSTRÄHLES* lärda *Föreläsningar* öfver I. och VI: Cap. G. B. samt Herr *Adjunkten S. CRO-NANDERS* åberopade *Oförgräpelige Tanckar om Gifto-Manna Rätt och brott theremot*; men som alt thetta har sitt afseende, ätven hvad jag budit til at anföra, på *Jus privatum*, så bör jag ock med lika korthet anmärka, huru i *Jure Publico* och *Illustri G. M. R.* anses.

### §. II.

Efter then anledning, som *Arf Föreningen 1604. 22. Mart.* gifver, får ingen *Svensk ARF-FURSTE* inhäta sig i något *Giftermål*, med mindre än *R. STANDER* är therom först vittterligit, om the kunna pröfva, at thet är theras *F. N.* och hela *Riket* gagneligit: item at *Högste Konunge* och *Furste-Döttrar* icke skola ingå eller göra något *giftermål* med någon *Herre*, med mindre ej thet sker med *R. STÄNDERS* enhällige samtycke och frie villje; hvaremot *R. STÄNDER* tilbaka gotvo theras förtäckran i samma *Arfs Fören.* at icke skola välja *H. F. N.* någon *Man* (*Gemål*) emot *H. F. N.* egen god villja och samtyc-

*Samtycke*: hvarvid bör vidare åberopas Kongl. *Testam.*  
 1605. §. 17. 1693. §. 1. R. D. B. 1627. §. 1. 1650. §. 6.  
 1683. §. 1. 1693. §. 2. *Försäkr.* 1650. §. 6. 1751. §. 14.  
*the Kongl. PRINSAR och PRINSESSOR ej skola träda i*  
*ägtenskap utan WÅR och R. STÄNDERS vettskap och sam-*  
*tycke, men tberest Tberas eller Riksfens synnerliga angelä-*  
*genheter - - - vele WI med R. RÅDS Råde tberoin sluta*  
*och förordna*: hvarvid *Arfs Föreningen 1604.* aldeles  
 rages til grund, hvilcken R. *Ständer* äfven åberopade  
 i *Besl. om Dr. ULR. ELEON.* utkor. t. Sv. Cr. 1719.  
 21. *Febr. &c.*

§. III.

Til bevisande at en sådan G. M. R. hos R. *Stän-*  
*der* äfven i andra fria Stater igenfinnes, får jag alle-  
 nast nämna at när K. HENRICH III. Son i *England*  
*Prins EDVARD* skulle giffta sig med *Castilianska Prin-*  
*sessan ELEONORA*, lemnades thertil *Föräldrars, Släg-*  
*tingars, Magnaternes, Prästerskapets* och hela *Folkets* sam-  
 tycke: och kunde *Chur-Fursten af Sachsen MAURITII*  
 Giftermål med *Landt Grefve PHILIPS* Dotter af  
*Hessen* icke gå för sig, förr än *Ständerne*  
 gifvit theras samtycke: med hvilka  
 höga Exempel jag får  
 sluta.







[www.books2ebooks.eu](http://www.books2ebooks.eu)